

ТРАНСАТЛАНТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ: САЩ И КАНАДА

ЕС, САЩ и Канада споделят ценностите на демокрацията, правата на човека, икономическата и политическата свобода, както и общи интереси в областта на външната политика и сигурността. Всеобхватното икономическо и търговско споразумение и Споразумението за стратегическо партньорство между ЕС и Канада влязоха в сила временно през 2017 г. Преговорите по Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции между ЕС и САЩ бяха прекратени през 2017 г. На 15 април 2019 г. Съветът прие указания за водене на преговори за премахването на промишлените тарифи.

ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ЕС И САЩ В ОБЛАСТТА НА ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА

Въпреки че ЕС и САЩ не са единодушни по определени въпроси на външната политика, те остават един за друг най-важните и надеждни съюзници. Техните ангажименти в областта на външната политика издържаха в продължение на много десетилетия въпреки развитията в политическите конфигурации и геостратегическите промени и от двете страни. Двамата партньори са работили в тясно сътрудничество в продължение на много години, като се консултират помежду си относно своите международни приоритети и често работят за прокарването на припокриващите се интереси в рамките на многостранни форуми.

Обаче след изборите за президент в САЩ от 8 ноември 2016 г. възникнаха множество въпроси и безпокойства относно външнополитическите отношения между ЕС и САЩ. ЕС и САЩ продължават да си сътрудничат по редица въпроси и в определени географски контексти; независимо от това, в отношението на САЩ към ЕС и към трансатлантическия алианс е настъпила промяна след встъпването в длъжност на президента Доналд Тръмп.

Тази промяна може да се види в силно различаващи се мнения, изразени от страна на САЩ и ЕС, по ключови въпроси (като например изменението на климата, многостранното сътрудничество и фалшивите новини), както и от и решенията на администрацията на САЩ да се оттегли от Съвместния всеобхватен план за действие (СВПД), да блокира назначаването на съдии в Апелативния орган на СТО и да наложи мита върху вноса на стомана и алуминий, което ще окаже въздействие върху ЕС.

Въпреки тези промени в отношенията с ЕС, САЩ продължават да бъдат надежден партньор в областта на сигурността за редица държави — членки на

ЕС, както се вижда от сътрудничеството между съюзниците от Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО). Президентът Тръмп постави силен акцент върху бюджета на НАТО, като поиска всички съюзници да изпълняват ангажимента си и да отделят 2 % от своя БВП за постигането на тази цел.

ПОЛИТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕС И САЩ В РАМКИТЕ НА ПРОЦЕСА НА ТРАНСАТЛАНТИЧЕСКИЯ ДИАЛОГ МЕЖДУ ЗАКОНОДАТЕЛИТЕ (ТДЗ)

Отношенията между Европейския парламент и Конгреса на САЩ датират от 1972 г. През 1999 г. отношенията им преминаха на по-високо равнище и бяха институционализирани със създаването на Трансатлантическия диалог между законодателите (ТДЗ). ТДЗ обединява членове на Европейския парламент и членове на американската Камара на представителите на провеждани два пъти годишно междупарламентарни заседания, едното в САЩ, а другото в Европа. 83-тото междупарламентарно заседание беше проведено във Вашингтон, окръг Колумбия, САЩ, през февруари 2019 г. В края на срещата беше постигнато съгласие за [съвместна декларация](#), в която се подчертава решимостта на двете страни да засилват сътрудничеството си в контекста на общите предизвикателства. Законодателите, участващи в тези провеждани два пъти двугодишно срещи, обменят мнения по ключови политически въпроси от взаимен интерес. Въпреки че трансатлантическите гледни точки се доближават в редица области, размяната на гледни точки между законодателите показва също така различия по ключови политически въпроси. Значението на този трансатлантически политически диалог не бива да се подценява, особено като се имат предвид правомощията на Конгреса на САЩ, например да разрешава намесата на САЩ в световни кризи и да определя участието на САЩ в институциите за глобално управление.

Икономически отношения между ЕС и САЩ

До 2017 г. търговските отношения между ЕС и САЩ бяха доминирани от преговорите за Трансатлантическо партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ). В сравнение със своите предшественици администрацията на президента Тръмп е приела коренно различен подход към търговските отношения между ЕС и САЩ. Тя е поставила собствения национален интерес на първо място и се опитва да ребалансира търговските дефицити с други държави, като оказва натиск върху партньорите чрез налагане на високи вносни мита за определени продукти, за да защитава собствените си отрасли и да получава по-широк достъп до пазари в държавите партньорки. На 1 юни 2018 г. администрацията на САЩ наложи мита върху стоманата и алуминия от ЕС и заплаши да наложи мита върху автомобили. В същото време САЩ обръщат гръб на многостранния подход в рамките на Световната търговска организация (СТО). Това ново отношение е довело до напрежение в търговските отношения САЩ с ЕС и с други партньори. ЕС е подал жалба в рамките на СТО срещу митата за стомана и алуминий и на свой ред въведе вносни мита върху продукти от САЩ с цел ребалансиране на цялостния търговски обмен между ЕС и САЩ. На 28 март 2019 г. Апелативният орган на СТО публикува решението си относно „Боинг“, като посочи правилността

на дългоочакваната позиция на ЕС, че САЩ не са предприели стъпки за спазване на правилата на СТО, що се отнася до подкрепата за дружеството. На 8 април 2019 г. администрацията на президента Тръмп засили натиска върху Европейския съюз да сложи край на това, което тя нарича „вредни субсидии“ за производителя на въздухоплавателни средства „Еърбъс“. Администрацията на САЩ публикува списък на европейските стоки на стойност 11 милиарда щатски долара, които могат да бъдат засегнати от наказателни мита в този продължителен спор, което създава отрицателна спирала, която би могла да застраши евентуалното постигане на двустранно споразумение между ЕС и САЩ относно взаимните намаления на митата. Що се отнася до ЕС, на 15 април 2019 г. Съветът постигна принципно съгласие относно указанията за водене на преговори, които ще позволят на Комисията да започне преговори за митата със САЩ. На своята месечна сесия през март 2019 г. Парламентът не прие резолюция в подкрепа на започването на търговски преговори.

Независимо от тона на дискусиата, икономиките на ЕС и САЩ все още са отговорни заедно за почти 50 % от световния брутен вътрешен продукт (БВП) и една трета от световната търговия. През 2017 г. ЕС поддържа позицията си на най-голям търговски партньор на САЩ по внос на стоки — преди Китай и Канада, партньор на САЩ в рамките на Северноамериканското споразумение за свободна търговия (НАФТА).

През 2018 г. САЩ бяха основната дестинация за износ на стоки на ЕС, като те усвоиха 20,8 % от общия износ на ЕС (в сравнение с 10,7 %, съответстващи на Китай). САЩ бяха вторият най-голям търговски партньор на ЕС по отношение на вноса и на него се падаха 13,5 % от общия размер на внос на стоки в ЕС. В това отношение САЩ изостават в сравнение с Китай, който е осигурил 19,9 % от общия внос на ЕС, но изпреварват Русия и Швейцария, които са осигурили съответно 8,5 % и 5,5 % от общия внос на ЕС.

Търговия със стоки между ЕС и САЩ за периода 2016-2018 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на стоки от САЩ в ЕС	Износ на стоки от ЕС в САЩ	Салдо на ЕС (стоки)
2016 г.	248,8.	363,7	+ 114,9
2017 г.	256,6	376,2	+ 119,6
2018 г.	267,3	406,4	+ 139,1

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Износът на услуги на ЕС към САЩ се е повишил между 2015 г. и 2017 г., както и вносът на услуги от САЩ. Въпреки това спадът в износа на услуги от ЕС през 2016 г. доведе до търговски излишък за САЩ в сектора на услугите в размер на 2,8 милиарда евро, докато спадът в износа на услуги от САЩ през 2017 г. доведе до излишък на услуги за ЕС в размер на 12,5 милиарда евро.

Търговия с услуги между ЕС и САЩ за периода 2015-2017 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на услуги в ЕС от САЩ	Износ на услуги от ЕС в САЩ	Салдо на ЕС (услуги)
2015 г.	215,1	227,7	+ 12,6
2016 г.	229,1	226,3	- 2,8
2017 г.	223,7	236,2	+ 12,5

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

ЕС и САЩ са най-големите взаимни инвеститори, но през 2016 и 2017 г. имаше недостатъци. През двете години притокът на инвестиции от САЩ към ЕС беше отрицателен, със съответен спад на размера на инвестициите на САЩ в ЕС, докато изходящите потоци от ЕС към САЩ се увеличиха през 2017 г. след лек спад през 2016 г. Това е довело до по-нататъшно укрепване на положителното салдо на ЕС, което през 2017 г. възлиза на 385,3 млрд. евро. Може да се твърди, че двустранните преки инвестиции, които по своето естество представляват дългосрочен ангажимент, са движещата сила на трансатлантическите търговски отношения. Това се подсилва от факта, че търговията между дружествата майки и свързаните предприятия в ЕС и САЩ представлява повече от една трета от цялата трансатлантическата търговия. Приблизителните оценки сочат, че дружествата от ЕС и САЩ, осъществяващи дейност на територията на партньора си, осигуряват работни места за повече от 14 милиона души.

Стойност на двустранните инвестиции между ЕС и САЩ (милиарди евро)

Година	Преки чуждестранни инвестиции на САЩ в ЕС	Преки чуждестранни инвестиции на ЕС в САЩ	Салдо
2017 г.	2 183,9	2 569,2	+ 385,3

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

ПОЛИТИЧЕСКИ ДИАЛОГ ЕС—КАНАДА

Канада е един от най-старите и най-близките партньори на Европейския съюз. Двустранните отношения започнаха през 1950-те години на миналия век на чисто икономическа основа и през годините прераснаха в тясно стратегическо партньорство. ЕС и Канада работят в тясно сътрудничество по глобални предизвикателства като въпроси на околната среда, изменението на климата, енергийната сигурност и регионалната стабилност. Канада дава своя редовен принос за мисиите на ЕС по линия на ОПСО (например полицейските мисии на ЕС в Афганистан и палестинските територии) и участва също така в [мисиите на ЕС за наблюдение на избори](#).

Рамковото споразумение за търговско и икономическо сътрудничество между ЕС и Канада от 1976 г. е първото официално споразумение от този вид, което тогавашната Европейска икономическа общност подписва с индустриализирана държава. Това беше последвано от Декларацията относно трансатлантическите

отношения, приета през 1990 г., с която се разширява обхватът на контактите и се установяват редовни срещи на високо равнище и на равнище министри.

В периода 2013-2014 г. ЕС и Канада проведоха преговори, насочени към повишаване на равнището на отношенията и в рамките на [Всеобхватно икономическо и търговско споразумение](#) (ВИТС) и [Споразумение за стратегическо партньорство](#) (ССП).

Споразумението за стратегическо партньорство е политическо споразумение, чиято цел е да укрепи двустранното сътрудничество в редица области от външната политика и различни сектори, в т.ч. международния мир и сигурност, борбата с тероризма, управлението на кризи, морската сигурност, глобалното управление, енергетиката, транспорта, научноизследователската и развойната дейност, здравеопазването, околната среда и изменението на климата. Споразумението за стратегическо партньорство беше подписано от Канада и ЕС на 30 октомври 2016 г. на срещата на най-високо равнище между ЕС и Канада и получи одобрението на Европейския парламент през февруари 2017 г. Големи части от Споразумението за стратегическо партньорство са в сила временно от 1 април 2017 г. и в момента ССП преминава през съответните парламентарни процедури за ратифициране, за да се осигури пълното му влизане в сила.

В допълнение към диалога между изпълнителните органи на ЕС и Канада, членовете на Европейския парламент и канадските им колеги провеждат редовни срещи. Ежегодно се провеждат междупарламентарни заседания, които се допълват от други форми на междупарламентарен обмен в работните групи и между делегациите. Освен че представляват форум за обсъждане на текущите преговори, тези заседания позволяват да бъдат изразени позиции по спорни въпроси като въздействието върху околната среда на експлоатацията на битуминозни пясъци и на шистов газ, политиките в областта на рибарството и въпроси, свързани с хуманното отношение към животните (включително лова на тюлени). Делегацията на Парламента за връзки с Канада заседава редовно през годината, за да подготвя междупарламентарните заседания. 40-ото междупарламентарно заседание се проведе в Страсбург през март 2019 г.

ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕС И КАНАДА

Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (ВИТС) е резултат от положителните тенденции в търговските отношения между ЕС и Канада през последното десетилетие. Преговорите за Всеобхватно икономическо и търговско споразумение (ВИТС) между ЕС и Канада, започнали през 2009 г., бяха приключени през 2014 г. Текстът беше подписан на срещата на най-високо равнище ЕС-Канада на 30 октомври 2016 г., а Европейският парламент даде одобрението си на 15 февруари 2017 г. Сега то трябва да бъде ратифицирано от държавите членки в съответствие с техните вътрешни конституционни разпоредби. Временното прилагане на частите, които попадат в компетентността на ЕС, започна на 21 септември 2017 г.

Това е бѐде първото всеобхватно икономическо споразумение на ЕС със силно индустриализирана държава. ЕС и Канада взаимно отвориха своите пазари за стоки, услуги и инвестиции, включително и чрез възлагане на обществени поръчки. През първата година от прилагането на Споразумението износът за Канада се е увеличил с общо 7 %, като данните за машини, фармацевтични продукти и селскостопански продукти са по-високи.

ВИТС е също така първото двустранно споразумение на ЕС, което включва специална инвестиционна съдебна система (ИСС) за разрешаване на инвестиционни спорове между инвеститори и държави. Поради своя иновативен характер и факта, че общественият дебат по него не е приключил в множество държави, ИСС ще остане извън обхвата на временното прилагане на Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (ВИТС). Освен това ВИТС съдържа ясно заявление относно правото на регулиране от страна на правителството за обществени цели, що се отнася до общественото здраве, безопасността, околната среда, обществения морал, социалната защита и защитата на потребителите.

Както Канада, така и ЕС са засегнати от наложените от САЩ нови вносни мита върху стоманата и алуминия и те споделят възгледа, че тези мита не са нито икономически обосновани, нито са съвместими с правилата на СТО. В резултат на това ЕС и Канада, заедно с други защитници на основаната на правила търговия, засилиха диалога помежду си по въпроси на търговията.

През 2018 г. ЕС беше вторият най-голям търговски партньор на Канада след САЩ и на него се падат 7,6 % от общия размер на канадския износ и внос на стоки. През 2018 г. ЕС е осъществил износ на стоки за Канада на стойност 41,4 милиарда евро и е внесъл канадски стоки на стойност 31 милиарда евро. Канада се нарежда на 10-то място сред международните търговски партньори на ЕС. Основните стоки, търгувани между двамата партньори, са машините, транспортното оборудване и химическите продукти.

Търговия със стоки между ЕС и Канада за периода 2016-2018 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на стоки от Канада в ЕС	Износ на стоки от ЕС в Канада	Салдо на ЕС (стоки)
2016 г.	29,0	35,2	+ 6,2
2017 г.	31,5	37,7	+ 6,2
2018 г.	31,0	41,4	+ 10,4

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Търговията с услуги е важна част от търговските отношения между ЕС и Канада. През 2017 г. стойността на износа на услуги от ЕС за Канада нарасна в сравнение с 2014 г. на 21,7 млрд. евро, а стойността на вноса на услуги в ЕС от Канада нарасна на 13,2 млрд. евро. Транспортът, пътуванията, застраховането и комуникациите са някои примери за често търгувани услуги между ЕС и Канада.

Търговия с услуги между ЕС и Канада за периода 2015—2017 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на услуги от Канада в ЕС	Износ на услуги от ЕС в Канада	Салдо на ЕС (услуги)
2015 г.	12,6	19,4	+ 6,8
2016 г.	12,1	20,2	+ 8,1
2017 г.	13,2	21,7	+ 8,5

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“ Що се отнася до преките чуждестранни инвестиции, ЕС инвестира повече в Канада, отколкото Канада в ЕС. През 2017 г. наличните преки чуждестранни инвестиции на ЕС в Канада възлизаха на 304,8 милиарда евро. Канадските налични инвестиции в ЕС бяха оценени на 293,0 млрд. евро.

Стойност на двустранните инвестиции между ЕС и Канада (милиарди евро)

Година	Преки чуждестранни инвестиции на Канада в ЕС	Преки чуждестранни инвестиции на ЕС в Канада	Салдо
2017 г.	293,0	304,8	+ 11,8

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Tuula Turunen / Wolfgang Iglar
04/2019

